

ΧΡΗΣΕΙΣ, ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ & ΝΟΗΜΑ (των Γιάννη Ζήση- Ιωάννας Μουτσοπούλου)

✘ Τα όρια της χρήσης του ανθρώπινου ψυχισμού, όπως φαίνεται και από τον ανθρώπινο ψυχισμό των εποπτικών παραστάσεων, των δομικών στοιχείων του κόσμου και της σχέσης της ανθρώπινης με αυτά έχουν διευρυνθεί σε μια περίοδο όπου η συνείδηση της αιτιατής συνοχής του εαυτού μας και του κόσμου δεν έχει καλλιεργηθεί επαρκώς, ενώ το νόημα των χρήσεων είναι εντοπισμένο σε εκτονωτικές διαχύσεις και αντιφάσεις που είναι εντροπικές σε σχέση με τη διάρκεια της ευτυχίας και την πολιτιστική πρόοδο.

Η έννοια «χρήση» εμπεριέχει αναφορά στο νόημα και το νόημα περιέχει τη συνέχεια της Ύπαρξης, την Ενιαιότητά της και την Πνευματική Χειραφέτηση από τη μηχανική και τεχνολογική εξέλιξη. Σε όλα όσα κάνουμε προσδίδουμε ένα νόημα, αλλά, συχνά, αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να αρνηθούμε το νόημα του νοήματος, το αίτιο ύπαρξης του νοήματος. Επιχειρούμε, δηλαδή, να σταματήσουμε τη ροή και την επίδραση του νοήματος, περιορίζοντάς την μόνον στο επίπεδο που εμείς έχουμε επιλέξει, διατεινόμενοι ότι δήθεν δεν υπάρχει νόημα.

Η χρήση της τεχνολογίας

Επειδή η τεχνολογία είναι το κύριο πεδίο έκφρασης της χρήσης εκ μέρους του ανθρώπου, είμαστε υποχρεωμένοι να υπενθυμίσουμε τη δήλωση του Αϊνστάιν, η οποία έχει μια αναγκαία και εξισορροπητική υπερβολή, και που διασαφηνίζει πως δεν υπάρχει τίποτε μεγάλο σ' αυτή την τεχνολογία· το πνεύμα οφείλει να τη φτάσει, να την υπερβεί και να την κυριαρχήσει. Χωρίς, λοιπόν, συνέχεια ύπαρξης, η χρήση είναι αυτοκτονία. Παρομοίως, το στιγμιαίο της ψυχαγωγίας ως ανόητο είναι αυτοκτονία.

Το νόημα, από την άλλη, οφείλει να μην αίρει την ελευθερία και

να μην καταλύει την υποκειμενικότητα, οδηγώντας σε μηχανική θεώρηση της αιτιότητας και της ταυτότητας. Ούτε η χαώδης, ούτε η μηχανική αλλοτρίωση της ελευθερίας του νοήματος χρειάζεται, αλλά μια σχέση ερωτικής αναγέννησης και ποιότητας μεταξύ τους.

Αυτό, αναμφίβολα, είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα τόσο για τους πολλούς που επιθυμούν μια προδιαγεγραμμένη πορεία, ώστε οι ίδιοι να μη χρειάζεται να αναλάβουν την ευθύνη αναγκαίων επιλογών, όσο και για εκείνους που θέλουν μέσω του νοήματος που αυτοί ειλικρινά αντιλαμβάνονται ή που ψευδώς προβάλλουν ότι ισχύει, με σκοπό να ελέγξουν μηχανικά και συνειδησιακά τους υπόλοιπους.

Το χαώδες στοιχείο της «ελευθερίας» είναι μια προχωρημένη διαστρέβλωση της ελευθερίας και μια μίμηση αυτής, η οποία, τελικά, παρίσταται ως εκκεντρικότητα, ως υποτιθέμενη πρωτότυπη-πρωτογενής βούληση ώστε να είναι κάτι έτσι και όχι κάπως αλλιώς. Το χαώδες αυτό στοιχείο συνιστά, επίσης, μείωση της ευθύνης λόγω της εξάχνωσης των σχέσεων αιτιότητας.

Αυτοί είναι οι **δύο συμπληρωματικά στρεβλωτικοί πόλοι ως προς την αντίληψη του νοήματος** (με πιθανές διαβαθμίσεις και μίξεις μεταξύ τους).

Ο ένας πόλος, **ο μηχανικός**, είναι ιστορικά αρκετά καλά γνωστός από την επίδραση του φανατισμού στην ανθρώπινη εξέλιξη, του θρησκευτικού, παραδείγματος χάριν, ή του πολιτικού φανατισμού.

Ο δεύτερος, **ο χασοτικός**, δεν έχει ακόμη διερευνηθεί επαρκώς ιστορικά, πράγμα που – αν συνέβαινε – θα καθιστούσε το μέγεθος της στρέβλωσης περισσότερο κατανοητό, καθώς θα έκανε ορατή τη συνειδησιακή στρέβλωση στην οποία βασίζεται. Ο άνθρωπος, όμως, παραπαίει ανάμεσα σε δύο άκρα, που είναι φαινομενικά αντίθετα μεταξύ τους αλλά έχουν κοινή αιτία. Ωστόσο, μπορούμε να πούμε ότι και τα δύο ενέχουν –εκτός των άλλων– μια στρέβλωση της ελευθερίας.

Η μηχανική αλλοτρίωση του νοήματος καταλύει την υποκειμενικότητα, καθόσον η υποκειμενικότητα είναι απολύτως

συναφής με την ελευθερία. Εδώ, φυσικά, **δεν εννοείται, σε καμμία περίπτωση, η υποκειμενικότητα ή ο υποκειμενισμός ως φαντασίωση ή περιχαράκωση στον ατομισμό, αλλά η υποκειμενικότητα ως εσωτερική αιτιότητα, ως ιδιότητα του Είναι.**

Το στιγμιαίο της αλλοτριωμένης αισθαντικότητας μπορεί να γίνει πνευματικό έγκλημα, όπως και η συστηματική τυραννία του μέτρου και της αντικειμενικής «ορθότητας». Η αισθαντικότητα δεν μπορεί να είναι ρηγματική στον χρόνο· οφείλει να αναπτύσσεται εξελικτικά και με χρονική μεστότητα-συνέχεια.

Η σχέση αισθαντικότητας και χρόνου, σ' όλες τις διαστάσεις του, είναι κρίσιμη για την εξάλειψη της αλλοτρίωσης.

Η στιγμιαία προβολή της αλλοτριωμένης αισθαντικότητας μπορεί να καταδεικνύει ένα σταθερό και συστημικό στρεβλό υπόβαθρο, το οποίο όμως, σε κάθε περίπτωση, θα αρνείται την αντίληψη τόσο της αληθινής ισορροπίας ανάμεσα στο νόημα και την ελευθερία, όσο και του ίδιου του νοήματος της ελευθερίας και του νοήματος αυτού καθ' εαυτό.

Η ρηγματικότητα ανάμεσα στην αισθαντικότητα και τον χρόνο δείχνει προσπάθεια για απεμπλοκή της αισθαντικότητας από τα αποτελέσματά της στον χρόνο και από τα αποτελέσματα του χρόνου επάνω της. Στην πραγματικότητα, εντούτοις, τα αποτελέσματα επέρχονται παρά την θεατρική επιχείρηση του ρήγματος. Επειδή τα αποτελέσματα είναι αναπόφευκτα, γι' αυτό η αισθαντικότητα δεν μπορεί να «απελευθερωθεί» αληθινά από την αναπόφευκτη λογική του χρόνου και δεν μπορεί να προσδώσει στον άνθρωπο παρά ένα κούφιο αίσθημα ελευθερίας. Η λογική του χρόνου δεν έχει σχέση με την ανθρώπινη λογική περί χρόνου. Η ευθύνη που επιβάλλει ο χρόνος δεν μπορεί να αποφευχθεί και είναι αναγκαία συνέπεια της ελευθερίας. Η πραγματική ελευθερία είναι αυτούσια ένα «τρομακτικό» γεγονός και, προς το παρόν, μη προσεγγίσιμο από τον άνθρωπο. Η ανευθυνότητα ως ελευθερία από τον χρόνο και τις περιστάσεις είναι μια τραγική απομίμηση της θέλησης ως ελευθερίας και – αντίθετα με ό,τι πιστεύεται – οδηγεί τον

άνθρωπο σε εξάρτηση από άλλους που θα δεχθούν το παραχθέν βάρος· οδηγεί, δηλαδή, σε εξουσίαση.

Η αισθαντικότητα, όπως και ο νους, έχει μια σχέση εξελικτικής συνέχειας με τον Εαυτό ή το Είναι – δεν διάκειται εντροπικά προς αυτόν. Και όταν επιχειρείται η εντροπία, αυτό δεν σημαίνει ανυπαρξία αποτελεσμάτων, αλλά ότι ορισμένα μόνον αποτελέσματα μπορεί να μη τα επωμιστεί προς το παρόν ο παράγων την εντροπία. Έτσι η επιχειρούμενη ασυνέχεια στον χρόνο προκαλεί αλλοτρίωση, γιατί αρνείται τη σχέση με τον εαυτό, αποξενώνει από αυτόν μέσω ταυτίσεων με λανθασμένα είδωλα που είναι, ως επί το πλείστον, είδωλα θέλησης, δυνάμεως, ελευθερίας και χωριστότητας.

Το νόημα και η αισθαντικότητα μέσα από την ψυχολογική εξέλιξη και ωριμότητα οδηγούνται στην ανάπτυξη του προσωπικού Είναι ως αγάπης που απελευθερώνει τόσο τις δυνάμεις του ατόμου, όσο και του κόσμου, σε συνύπαρξη και παρουσία.

Το νόημα και η αισθαντικότητα δικαιώνονται στην Αγάπη, η οποία συνθέτει το πρόσωπο με τον Εαυτό και τον Κόσμο και αίρει τόσο την αλλοτρίωση του Εγώ, όπως και την αλλοτρίωση του Περιβάλλοντος. Η αισθαντικότητα δεν μπορεί να νοηθεί ως αυθύπαρκτος, παρά μόνο ως καρκινική εξέλιξη.

✘ Η **Αγάπη** είναι το επίκεντρο της οντολογικής αντίληψης. Χωρίς αυτήν, δεν μπορεί να προσδιοριστεί, επαρκώς και ορθά, ο εαυτός και η σχέση του με τον κόσμο και το επέκεινα που υποθέτουμε. Όμως, η Αγάπη δεν είναι συναίσθημα και μάλιστα εύκολα προσιτό – χωρίς αυτό να απαξιώνει τα συναισθήματα. Η Αγάπη είναι η έκφραση της Ενότητας προσώπου, Κόσμου και Εαυτού, Ενότητας πνεύματος και ύλης, Ενότητας ατόμου και Ολότητας – συμπεριλαμβάνοντας στην Ολότητα και την ολότητα του Χρόνου. Βέβαια, όλα αυτά, στο μεγαλύτερο μέρος τους, είναι ακατάληπτα. Μπορούν, ωστόσο, να προσεγγιστούν οι πρώτες διέπουσες αρχές (π.χ., η αρχή της Ενότητας). Αυτές οι αρχές, και στην υπέρβασή τους, δεν πρόκειται να αναιρεθούν από κάτι αντίθετο, αλλά μόνον να υπαχθούν σε κάτι περισσότερο περιεκτικό και

αφαιρετικό. Αυτό μπορεί να αποτρέπει την κατάχρηση της ελευθερίας και, ταυτόχρονα, να αφήνει τον άνθρωπο πραγματικά ελεύθερο.

Το νόημα είναι ο συνδετικός συνειδησιακός κρίκος και η λογική συνοχή ανάμεσα στο άτομο και το αίτιό του. Είναι η διαδρομή του γίγνεσθαι στον χρόνο που οδηγεί στη γνώση και την πλήρη αυτογνωσία. Διόλου τυχαίο ότι αυτοί που αρνούνται την αυτογνωσία αρνούνται –άμεσα ή έμμεσα– και το νόημα.

Η **Ενότητα** είναι το μεγάλο στοίχημα για την ανθρωπότητα. Και εδώ βρίσκεται και το πεδίο της αποτυχίας της, επειδή η βίωση της ατομικότητας έχει γίνει καταθλιπτικά χωριστική και ανταγωνιστική προς τις άλλες ατομικότητες και το Όλο και επειδή η χωριστικότητα, ως στρέβλωση της Ενότητας, εξαρτά τον άνθρωπο από τους άλλους – αλλά ως αντικείμενα. Αυτή είναι μια σχιζοειδής πραγματικότητα που οφείλουμε κάποτε να αντιμετωπίσουμε αποφασιστικά.

Το νόημα ενέχει την αντίληψη της αισθαντικότητας για τον εαυτό της και τον κόσμο, χωρίς, ωστόσο, να υποκαθιστά τον λόγο υπάρξεως του κόσμου, όπως και την αρχή της ελευθερίας.

Η **αυτοαντίληψη** εμπεριέχει πάντοτε το στοιχείο του προσδιορισμού του αρχικού αιτίου ως γενεσιουργού παράγοντα, ο οποίος, βέβαια, είναι εκ φύσεως αφαιρετικός και όχι ειδωλικός, όσο κι αν ο άνθρωπος προσπαθεί ταυτόχρονα να τον ειδωλοποιήσει. Φυσικά, ως τέτοιο, το νόημα δεν μπορεί να υποκαταστήσει τον λόγο της ύπαρξης, γιατί αυτός υπέρκειται της συνείδησης και δεν μπορεί παρά να είναι απότοκο της ελευθερίας, ακόμη και της ελευθερίας από την αντίληψη περί ελευθερίας. Επομένως, το νόημα δεν υποκαθιστά ούτε την ελευθερία. Το νόημα αναφέρεται στη συνείδηση με τον τρόπο που την αντιλαμβανόμαστε εμείς.

Η αρχή της σκοπιμότητας και η αρχή της ελευθερίας συντίθενται στην αρχή της αγάπης.

Χωρίς να χάνει την αυθορμησία της – με δεδομένο, μάλιστα, ότι

η αγάπη είναι πλήρης αυθορμησία, πλήρης εξέλιξη, πλήρης σκοπιμότητα και πλήρης αισθαντικότητα – η χρήση οφείλει να είναι συνεπής και με το νόημά της και με την αισθαντικότητα.

Στο ζήτημα του **σκοπού** και της σκοπιμότητας έχει γίνει πολλή συζήτηση και έχει καταβληθεί μεγάλη προσπάθεια από τους ανθρώπους, αλλά ο σκοπός και η σκοπιμότητα γίνονταν πάντοτε αντιληπτά από την πλειονότητα των ανθρώπων ως ένα αναλυτικό σχέδιο, μια διανοητική διαδικασία που περιόριζε την ελευθερία των άλλων όντων. Αυτά, όμως, αφορούν τους κακέκτυπους σκοπούς των ανθρώπων που είναι ατομιστικοί και απηχούν ατομικές αντιλήψεις. Ο οντολογικός σκοπός, ήτοι ο σκοπός ως υπερβατικότητα, αφορά την Ενότητα ή τη Σύνθεση και, ως τέτοιος, δεν μπορεί παρά να σχετίζεται τόσο με την Αγάπη όσο και με την Ελευθερία. Αυτό είναι έξω από την ανθρώπινη αντίληψή μας, αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε γι' αυτό. Η Αγάπη ως έκφραση της υποκείμενης Ενότητας ή Σύνθεσης συνθέτει τις δύο αρχές της σκοπιμότητας και της ελευθερίας, αναιρώντας έτσι τη νοούμενη χωριστικότητα της σκοπιμότητας και την νοούμενη χαοτικότητα της ελευθερίας. Η Αγάπη είναι υπέρβαση των φαινομενικών αντιφάσεων. Αυτό, ωστόσο, διόλου δεν σημαίνει ότι παίρνει, παραδείγματος χάριν, λίγη χωριστικότητα και λίγη χαοτικότητα για να δημιουργήσει ένα μείγμα με ορθές αναλογίες και από τις δύο, αλλά, μάλλον, ότι εμπεριέχει τα πρότυπα ενιαιότητας, αναιρώντας έτσι και τις δύο ως στρεβλωτικές αρνητικότητες. Υπό αυτή την έννοια, η Αγάπη είναι ακόμη απρόσιτη αν και «γνωστή» ως έννοια.

Η αρμονία, η ισορροπία και η διαλεκτική αποτελούν νόημα οργανικότητας των χρήσεων και των ειδών σε χώρο και χρόνο.

Η χρήση οποιουδήποτε πράγματος (αντικειμένου, υποκειμένου, κατάστασης και ούτω καθεξής) έχει για τον άνθρωπο μια χροιά ανυπαρξίας υποκειμενικότητας, μια χροιά αντικειμενικοποίησης των πάντων, ακόμη και του εαυτού, αντί να αντιλαμβάνεται το σύνολό τους ως μια οργανικότητα. Αυτή η οργανικότητα θα μπορούσε να άρει τη δυσαρμονία τόσο μέσα στον χώρο, όσο και μέσα στον χρόνο, με τη θνητότητα που επιφέρει, καθώς και

ανάμεσα στον χώρο και τον χρόνο.

Μακριά από μας, ωστόσο, η κατάθλιψη και ο ατελεύτητος θάνατος, η αίσθηση ματαιότητας της ζωής, του αυθόρμητου και της ελευθερίας. Ο νους που προβάλλει ως ματαιότητα τη ζωή, ακόμη και την παροδικότητα, είναι «φονέας του πραγματικού», όπως και αν τη θεοποιεί.

Η φύση του πνεύματος είναι ευδαιμονία και η ευδαιμονία δεν προσεγγίζεται παρά μόνο μέσα από την εναρμόνιση Διαχρονικής Βίωσης, Αιώνιου Τώρα Πληρότητας, τόσο ενθαδικής όσο και πανταχού παρουσίας, όπως και ευεργετικών χρήσεων-αβλάβειας, με παραίτηση από την ιδιοτέλεια. Η ευτυχία γίνεται εκστατική, καθώς το άγος της επιθυμίας και η φοβική αγωνία είναι τα τελικά εμπόδια για την ευδαιμονική αντίληψη, η οποία δεν είναι ούτε παθητικότητα, ούτε ουδετερότητα.

Η αντίληψη του πνεύματος είναι περιεκτική και απελευθερώνει την αίσθηση του κόσμου και του εαυτού από τη χρήση, μέσα σε μια πληρότητα ευδαιμονικής συναυθυπαρξίας. Αυτός, εξάλλου, είναι και ο βιωματικός πυρήνας των μεγάλων θρησκειών και των σχολών αναζήτησης.

Όλο αυτό το ζήτημα φέρει πραγματικά εξάντληση και μπορεί, βασίμως, να οδηγήσει τον άνθρωπο στο να θεωρήσει τα πάντα μάταια απέναντι στο πιθανολογούμενο μεγάλο, με τη συνθλιπτικότητα του, ή στο άγνωστο, με το κρυμμένο απροσδόκητο, σαν ανεπίλυτο γρίφο του. Η ματαιότητα, όμως, οδηγεί αναπόφευκτα στην απάθεια, την ουδετερότητα, ή στην ενεργό ιδιοτελή απόλυτη ταύτιση με αυτό που είναι ορατό. Το ορατό είναι ο εύκολος δρόμος, αν και οι αντιφάσεις του είναι εξίσου ορατές, αλλά επιλύονται, δυνητικά και φαντασιακά, κατά τον συνήθη τρόπο του ανταγωνισμού, του φόβου και της σύγκρουσης. Βέβαια, το ορατό δεν είναι άχρηστο και θα ήταν καίρια παράλειψη η αντίληψή του ως τέτοιου. Το ορατό είναι το πεδίο της δοκιμασίας και της αποκάλυψης της φύσης των επιλογών, μέσω των αποτελεσμάτων που αυτές προκαλούν· είναι το πεδίο στο οποίο αποκαλύπτεται η σχέση μας με την ελευθερία,

όσο και αν αυτό φαίνεται παράδοξο. Και το πεδίο της αποκάλυψης της φύσης του και της λειτουργίας του είναι ανοικτό για όλους μας, άλλως η οποιαδήποτε φαντασίωση για τελείωση αντίληψης ή αυθεντίας θα ήταν πράγματι μάταιη.

Εάν, λοιπόν, κανείς δεν μπορεί να αντιληφθεί τα πάντα ως μία οργανικότητα σε χώρο και χρόνο, τότε δεν μπορεί να αντιληφθεί ούτε τη σπουδαιότητα της παροδικότητας ως τέτοιας, γιατί μόνον μέσα σε αυτήν την οργανικότητα μπορεί και αυτή να βρει το νόημά της. Σε μια τέτοια περίπτωση, όσο και αν θεοποιήσει κανείς αυτήν την παροδικότητα, αυτό δεν θα είναι τίποτε άλλο παρά ένας κυνισμός, ένας κρυφός θρήνος γι' αυτό που χάνεται αναπόφευκτα, μια πικρία εκδικητική, αφού η παροδικότητα είναι, στην ουσία, ένα –ανομολόγητο από αυτόν– μηδενικό και, συνεπώς, τότε δεν υπάρχει τίποτε για να καταστραφεί ή να πεθάνει.

Αυτού του είδους η κατάθλιψη είναι μακριά από το πνεύμα, όπως, βέβαια, και το πνεύμα είναι μακριά από μια νιρβανική χωριστικότητα από τον εκδηλωμένο και μαχόμενο κόσμο όλων των επιπέδων.

Δεν μπορεί κανείς να επιχειρήσει ορισμό του πνεύματος, γιατί η σταδιακότητα της συνείδησης στον χρόνο αποτρέπει λογικά από μια τέτοια δραματική και οριστική οριοθέτηση αυτής της έννοιας. Ωστόσο, η αντίληψη δεν είναι μόνον σε νοητικό επίπεδο αναλυτική και οριστική, αλλά διαμορφώνεται μέσα από ισορροπίες διαφόρων διαπιστώσεων, εννοιών, επιλογών, αισθαντικότητας και νου και όλων, γενικά, των παραμέτρων που εμπλέκονται με τους αντιληπτικούς και συνειδησιακούς «μηχανισμούς» του ανθρώπου σε συνάρτηση και με τη φύση του εαυτού του και του υπερβατικού Εαυτού.

Όμως, **το πνεύμα ως υπέρβαση του γνωστού** και των εξωτερικών ταυτίσεων είναι ένας παράγοντας συνθετικός και αφαιρετικός ταυτόχρονα, και αυτό πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα (ότι, δηλαδή, σύνθεση και αφαίρεση ταυτίζονται). Αν λάβουμε υπόψιν ότι το θεμελιώδες πρόβλημα του ανθρώπου είναι η σχέση του

μέρους-ατόμου και της Ολότητας, μπορούμε να κατανοήσουμε τόσο τη δυσχέρεια επίλυσής του όσο και το εύρος των δυνατοτήτων αντίληψης και των διαφόρων ποιοτήτων της. Ως τέτοιος, λοιπόν, παράγοντας, το πνεύμα δεν μπορεί παρά να συνθέτει σε ένα νέο άγνωστο τη μερική αντίληψη μέσα στον χρόνο με τη Συνείδηση που υπερβαίνει τον Χρόνο, καθώς και την τοπικότητα με την «πανταχού παρουσία». Βέβαια, μπορεί να νομίζεται ότι έτσι το αδύναμο μέρος χάνεται μέσα στο παντού και το πάντα. Αλλά το Όλο δεν είναι άθροισμα μερών, ούτε ανταγωνίζεται τον Εαυτό Του και δεν μπορεί να περιέχει στη φύση Του τέτοια βίαιη χρήση δύναμης ενάντια σε ένα υποθετικό «άλλο». Αυτή η αντίληψη διά της εις άτοπον απαγωγής απόρριψης δεν μπορεί, βέβαια, να μας ανυψώσει στο επίπεδο αντίληψης του Όλου – και αυτό θα ήταν αστεία πλάνη, αν δεν ήταν, προηγουμένως, τόσο τραγική. Στην πραγματικότητα, δεν μπορούμε να ορίσουμε εσχατολογικά, όντας μέσα στο μέρος, αλλά μπορούμε και πρέπει να απορρίψουμε ότι αρνείται την Ολότητα ως Ενότητα, Αφαίρεση, Σύνθεση, Ανιδιοτέλεια. Οποιαδήποτε άλλη αντίληψη για την Ολότητα ως δήθεν οριστικά εκπροσωπούμενη από την κοινωνία, το κράτος ή ο,τιδήποτε άλλο ανθρωποποίητο θα ήταν επιβολή. Την Ολότητα μόνον εν ελευθερία μπορεί κανείς να επιχειρήσει, να την προσεγγίσει κάπως, σε μια ελευθερία συνείδησης τόσο για τον ίδιο όσο και για τους άλλους.

Υπό αυτή την έννοια, το πνεύμα είναι ευδαιμονία. Αλλά και η ευδαιμονία θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως κάτι πέραν της ανταγωνιστικής επιθυμίας ή της αδράνειας και της ουδετερότητας, επειδή αυτές αποτελούν ουσιαστική περιχαράκωση της ατομικότητας.

Στο πνεύμα, ο εαυτός παύει να είναι είδωλο και αντικείμενο του ίδιου του ανθρώπου, γιατί κάθε είδωλο είναι αντικείμενο και, επομένως, και κάθε ταύτιση. Ο άνθρωπος έχει, ουσιαστικά, δημιουργήσει ένα είδωλο για τον εαυτό του και ταυτίζεται με αυτό. Αυτό το είδωλο είναι αντικείμενο, παρά τη φροντίδα και τις κοπιώδεις προσπάθειές του να το δομήσει και να το συντηρήσει, παρά, ακόμη, και τα πιθανά προτερήματα του

ειδώλου.

Χρήσεις με οριακό δυναμικό χαρακτήρα

Ας έρθουμε όμως στις χρήσεις που έχουν οριακό δυναμικό χαρακτήρα.

Η χρήση του κυβερνοχώρου και της γενετικής

Η χρήση του κυβερνοχώρου μπορεί να είναι ανοικτή στην Δορυφορική Εποπτεία της Γης και του Κόσμου, σε εικονικές κατασκευές, σε άμεσες σχέσεις με τα κέντρα δύναμης και αποφάσεων, σε νανομηχανικά και μικροσκοπικά εργαστήρια και δεδομένα και σε επικοινωνίες χωρίς όρια. Μπορεί, εντούτοις, να είναι μανιακή και εξαρτησιογόνος και το θέμα μας είναι να βοηθήσουμε τον Κυβερνοχώρο να ενταχθεί δημιουργικά και ομαλά, ως πεδίο εξελικτικής ομαλότητας, στον ψυχισμό και τα ανθρωπολογικά δεδομένα και όχι να υποκαταστήσει θεμελιώδεις ανθρώπινες δεξιότητες, χάριν και μόνον αδρανειακής ευκολίας, αποκρύπτοντας, έτσι, ακόμη περισσότερο την πνευματική προοπτική. Κάθε ευκολία που μειώνει το πνεύμα και τη συνείδηση γίνεται αρνητική και καταργεί τον σκοπό της γνώσης. Αυτή η άποψη είναι συνεπής και προς τα επιστημονικά δεδομένα που αποκαλύπτουν πως ο άνθρωπος, χρησιμοποιώντας τον κυβερνοχώρο, δεν αποτυπώνει στη μνήμη του τις πληροφορίες που λαμβάνει, αλλά το πού και πώς τις αποθηκεύει! Καταλήγει έτσι να έχει μία μηχανική χρηστική σχέση με την πληροφορία και όχι μία σχέση συνείδησης – χωρίς, φυσικά, να εννοούμε ότι είναι αναγκαίο όλο το πλήθος των πληροφοριών. Πόσο χρήσιμη είναι μία τέτοια πληροφορία; Το μέλλον θα δείξει. Αλλά απελευθέρωση της συνείδησης προς το κενό δεν είναι απελευθέρωση, είναι τύφλωση, η οποία, λόγω της νομιζόμενης έλλειψης ορίων σε ό,τι αφορά σκοπό, νόημα και σχέση, μιμείται την ελευθερία και τη δυνατότητα της θέλησης για το απροσδόκητο.

Επιπλέον, η χρήση του γενετικού πεδίου, η χρήση της φύσης και η χρήση των ανθρώπων δεν πρέπει να αποκτήσουν την μονοδιάστατη προοπτική του μανιακού καταναλωτή, αλλά να εμπλουτίσουν τον

ορίζοντα σχέσεων με ένα περίσσευμα ζωής της πνευματικότητας στη συλλογικότητα, στην ομαδικότητα, αλλά και στην ατομικότητα των ανθρώπων και του κόσμου. *Εδώ μπορούν να τεθούν ζητήματα βιοηθικής, οικολογικής ισορροπίας, παγκόσμιας κληρονομιάς θεμελιωδών αγαθών και πολλά άλλα, τα οποία έχουν εν μέρει θιγεί, αλλά, σε καμμία περίπτωση, δεν έχουν θεσμοθετηθεί όντας νέα άγνωστα πεδία και πεδία συμφερόντων.*

Το περίσσευμα, όμως, αυτό, αυτή η αφθονία, δεν μπορεί να προέρχεται από τη χρηστική καθήλωση της συνείδησης των σχέσεων και της ζωής. Φυσικά, δεν μπορεί να προέλθει ούτε από την επιθυμία, την ανασφάλεια και την απαγόρευση.

Η νομιμότητα της χρήσης, πέραν της βλάβης των λογικών ορίων ιδιοκτησίας (π.χ., απαγόρευση κλοπής) και της βλάβης σε κοινά αγαθά, δεν πρέπει να είναι απαγορευτική.

Η χρήση του ελεύθερου χρόνου

Η διασκέδαση είναι τρόπος χρήσης του ελεύθερου χρόνου, αλλά το πρόβλημα είναι ότι είναι και σχεδόν ο μοναδικός. Η διασκέδαση όπως είναι σήμερα σχετίζεται με τη χαοτικότητα του «νοήματος» της ζωής ως δήθεν ανάλογη της ελευθερίας, της έλλειψης ευθύνης και της απουσίας επιρροής της ανάγκης. Υπάρχουν, επίσης, κι εκείνοι που δεν γνωρίζουν τί να κάνουν με τον ελεύθερο χρόνο, αν και μπορούν να τον έχουν.

Ένας άλλος τρόπος χρήσης του ελεύθερου χρόνου είναι η αδράνεια.

Και ο ένας και ο άλλος τρόπος αποτελούν στρέβλωση.

Στην πραγματικότητα, ο ελεύθερος χρόνος είναι «ψυχολογικός χρόνος» και θα έπρεπε να είναι αφιερωμένος στη συνειδησιακή ελευθερία από την επιρροή της ανάγκης, αφιερωμένος στην ίδια τη συνείδηση, χωρίς αυτό να αποκλείει την αναγκαία διασκέδαση. Η διασκόρπιση, όμως, του εαυτού, η έλλειψη επικοινωνίας και το ανόητο των διασκεδάσεων βυθίζουν τον άνθρωπο ολοένα και περισσότερο στον κόσμο της ανάγκης, όχι μόνον γιατί

τροφοδοτούν ένα σύστημα αντικειμενικής υπαγωγής σε αυτήν, αλλά και γιατί τον αδρανοποιούν συνειδησιακά, τη στιγμή που η συνείδηση είναι η μόνη που μπορεί να οδηγήσει σε ορθή επιλογή δρόμου διαφυγής. Μια τέτοια διαφυγή δεν μπορεί καθόλου να είναι μια φαντασίωση ή μια σφοδρή ιδιοτελής επιθυμία. Κάθε διαφυγή πρέπει να σχετίζεται με την ανάλογη ευθύνη απέναντι στην πραγματικότητα, αλλιώς είναι ιδιοτέλεια, όσο και αν η απελευθέρωση φαίνεται ασυμβίβαστη με την ευθύνη.

Όλες οι προσπάθειες του ανθρώπου αποσκοπούν στην ελευθερία από την ανάγκη, αλλά αυτές οι προσπάθειες, λόγω αδράνειας και ιδιοτέλειας, τον οδηγούν πάντοτε στον κόσμο της ανάγκης.

Η χρήση του εαυτού

Η τάση του ανθρώπου για αντικειμενικοποίηση των πάντων είναι τόσο μεγάλη που καθιστά ακόμη και τον εαυτό του – τουλάχιστον αυτό με το οποίο ταυτίζεται τον εαυτό του – αντικείμενο προς εκμετάλλευση και μέσον υπερίσχυσης. Η καλλιέργεια της φυσικής και ψυχολογικής εικόνας του τον καθιστά – συχνά άθελά του– αντικείμενο, όσο και αν αυτό είναι κοινωνικά αποδεκτό και θεωρείται επιτυχημένο.

Η διαφήμιση, από την άλλη, είναι μέρος της χρήσης της εαυτότητας, της ανθρώπινης συνείδησης, ως αντικειμένου, γιατί στοχεύει στη συνείδηση, είναι επίμονη, δεν αποβλέπει σε γνησιότητα σχέσεων. Είναι κερδοσκοπική πάση θυσία, δημιουργεί έναν κόσμο ψευδαίσθησης και επιχειρεί να χειραγωγήσει εξουσιαστικά τον τομέα της αγοράς. Όμως, ο τομέας της αγοράς δεν είναι τομέας αντικειμένων, αλλά τομέας ανθρώπινων σχέσεων, και αυτό δεν προβάλλεται μέσα από την μονομερή παρουσίαση των οικονομικών μεγεθών, ανεξάρτητα από την επίδρασή τους στην πολιτισμική δυναμική. Είναι στην κυριολεξία μια μανία της αγοράς που έχει βασιστεί στην απουσία συνειδησιακής ενεργότητας του ανθρώπου, την οποία, στη συνέχεια, επιτείνει ακόμη περισσότερο. Αποτέλεσμα αυτής της μανιακής παρουσίασης ευκαιριών, αγαθών και λοιπών είναι η –μετά μανίας– κατανάλωση αγαθών, η οποία προσπαθεί να υποκαταστήσει τις ψυχολογικές και

πνευματικές ελλείψεις της ζωής και να της προσδώσει νόημα μέσω των αντικειμένων που είναι –δυνητικά– περισσότερο διαρκή από τον άνθρωπο. Η απάντηση σε αυτό ακριβώς το πρόβλημα της χρήσης ως καταναλωτικής μανίας είναι η η αναγκαία μεν, νηφάλια δε, χρήση – η χρήση, δηλαδή, που απελευθερώνει από τη μανία.

Η “μανία χρήσης” είναι θέμα παιδείας και θεραπευτικής ανάπτυξης των δυνάμεων του Εαυτού απέναντι στην αλλοτρίωση του Εγώ. Η έννοια της θεραπευτικής δεν περιλαμβάνει την τυραννία του «ορθού», αλλά μια φιλελεύθερη αυτογνωσία και, παράλληλα, μια αίσθηση κοινού μερισμού των αγαθών.

Το ζητούμενο είναι να αποκαλύψουμε την αφθονία ζωής και νοήματος στον κόσμο και τον εαυτό μας και δεν πρέπει να ξεχνούμε πως το φαίνεσθαι είναι ερωτικό σε ιδέες και σε διαχρονικότητα, ως περιπέτεια του Όντος και των όντων.

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Ιωάννα Μουτσοπούλου, δικηγόρος

Ημερομηνία δημοσίευσης: 22/07/11

[\(\[solon.org.gr\]\(http://solon.org.gr\)\)](http://solon.org.gr)